ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1961

Vyhlásené: 06.07.1961 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

62

ZÁKON

z 26. júna 1961

o organizácii súdov

Národné zhromaždenie Československej socialistickej republiky sa uznieslo na tomto zákone:

Prvá hlava
Sústava súdov a hlavné zásady ich organizácie a činnosti

§ 1
Sústava súdov

(1) Súdnictvo vykonávajú volené a nezávislé ľudové súdy: Najvyšší súd, krajské a okresné súdy, vojenské súdy (vyššie vojenské súdy a vojenské obvodové súdy), ako aj miestne ľudové súdy.

(2) Na území hlavného mesta Prahy vykonáva pôsobnosť krajského súdu mestský súd; pôsobnosť okresných súdov vykonávajú obvodné súdy.

Úlohy súdov

§ 2

(1) Súdy sú povolané chrániť:

a) socialistický štát, jeho spoločenské zriadenie a vzťahy k svetovej socialistickej sústave,

b) politické, osobné, rodinné, pracovné, sociálne, bytové, majetkové a iné práva a zákonom chránené záujmy občanov,

c) práva a zákonom chránené záujmy štátnych, družstevných a iných spoločenských a hospodárskych organizácií,

d) bojaschopnosť ozbrojených síl i ozbrojených sborov a disciplínu a poriadok v nich ustanovený.

(2) Svojou činnosťou súdy vychovávajú občanov k oddanosti k vlasti, k veci socializmu a komunizmu, k zachovávaniu zákonov a iných právnych predpisov, k ochrane socialistického vlastníctva, k dodržiavaniu pracovnej disciplíny, k úcte k právam, cti a vážnosti spoluobčanov, k plneniu povinností, ktoré im ukladá obrana vlasti, k čestnému plneniu všetkých povinností k štátu a spoločnosti a k zachovávaniu všetkých pravidiel socialistického spolužitia.

(3) Pri ukladaní trestov (opatrení) majú súdy na zreteli nielen potrestanie páchateľa trestného činu alebo previnenia, ale aj jeho polepšenie a prevýchovu.

(4) Súdy upozorňujú orgány a organizácie na nedostatky, ktoré zistili v ich činnosti. Orgány a organizácie sú povinné na tieto upozornenia odpovedať a oznamovať čo urobili na odstránenie zistených nedostatkov.

§ 3

(1) Súdy plnia svoje úlohy najmä tým:

a) že rozhodujú o právach a zákonom chránených záujmoch občanov a socialistických organizácií,

b) že ukladajú osobám, ktoré sa dopustili trestného činu (previnenia) zákonom ustanovené tresty (opatrenia).

(2) Súdy vykonávajú medzi občanmi výchovnú činnosť smerujúcu k propagácii socialistického právneho poriadku a k prehlbovaniu socialistického právneho vedomia pracujúcich.

Základné zásady organizácie a činnosti súdov

§ 4

(1) Súdnictvo sa vykonáva za širokej účasti pracujúceho ľudu. Pri plnení svojich úloh postupujú súdy v úzkej súčinnosti s inými štátnymi orgánmi, najmä s národnými výbormi a s dobrovoľnými spoločenskými organizáciami pracujúcich a usilujú sa o to, aby sa do boja proti porušovaniu socialistického právneho poriadku zapojili najširšie vrstvy občanov.

(2) V súdnom konaní môžu vystupovať aj zástupcovia dobrovoľných spoločenských organizácií, najmä ako spoločenskí žalobcovia alebo spoločenskí obhajcovia.

§ 5

(1) Súdy rozhodujú zásadne v sboroch (senáty, prezídium, plénum).

(2) Senáty Najvyššieho súdu, krajských, okresných a vojenských súdov sa skladajú jednak zo sudcov, ktorí svoju funkciu vykonávajú ako svoje povolanie, jednak zo sudcov, ktorí svoju funkciu vykonávajú popri svojom zamestnaní. Jedni i druhí sudcovia sú si pri rozhodovaní rovní.

§ 6

Súdnictvo sa spravidla vykonáva vo dvoch stupňoch.

§ 7

Sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a sú viazaní iba právnym poriadkom Československej socialistickej republiky. Sú povinní spravovať sa zákonmi a inými právnymi predpismi a vykladať ich v súlade so socialistickým právnym vedomím.

§ 8

(1) Všetci občania sú si pred zákonom i pred súdom rovní.

(2) Každý občan môže pred súdom konať vo svojej materčine.

§ 9

(1) Konanie pred všetkými súdmi je zásadne ústne a verejné. Verejnosť môže byť vylúčená len v prípadoch ustanovených zákonom.

(2) Rozsudky sa vyhlasujú v mene republiky a vždy verejne.

§ 10

(1) V konaní postupujú súdy tak, aby bol zistený skutočný stav veci, a pri svojom rozhodovaní z neho vychádzajú.

(2) Pri prejednávaní protispoločenských činov môžu súdy ukladať len tresty (opatrenia) ustanovené zákonom a za činy v zákone uvedené.

§ 11

Obvinenému sa zabezpečuje právo obhajoby včítane práva voliť si obhajcu.

§ 12
Účasť advokátov v súdnom konaní

Pri obhajobe občanov i pri poskytovaní inej právnej pomoci občanom a socialistickým organizáciám pôsobia advokáti združení v advokátskych poradniach.

§ 13
Účasť prokurátorov v súdnom konaní

Prokurátori sa podľa ustanovení súdnych poriadkov a iných právnych predpisov zúčastňujú na konaní pred súdmi a dozerajú na zákonnosť postupu a rozhodnutí súdov i na zákonnosť výkonu súdnych rozhodnutí.

Druhá hlava
Organizácia a činnosť súdov

§ 14
Miestne ľudové súdy

(1) Miestne ľudové súdy sa skladajú z predsedu súdu, jeho zástupcu a ostatných sudcov miestneho ľudového súdu; všetci sudcovia miestnych ľudových súdov vykonávajú svoju funkciu popri svojom zamestnaní.

(2) Miestne ľudové súdy sa ustavujú v obciach a na pracoviskách.

(3) Rozsah právomoci miestnych ľudových súdov, spôsob ako sa zriaďujú, ich volebné obdobie i zásady ich organizácie a konania ustanovuje osobitný zákon.

Okresné súdy

§ 15

(1) Okresný súd sa skladá z predsedu súdu, z námestníka (námestníkov) predsedu súdu a ďalších sudcov.

(2) Okresný súd rozhoduje v senátoch.

(3) Senáty okresného súdu sa skladajú zo sudcu z povolania a dvoch sudcov.

§ 16

(1) Okresné súdy rozhodujú ako súdy prvého stupňa vo veciach, v ktorých zákon neurčuje kompetenciu iného súdu.

(2) Okresné súdy rozhodujú:

a) o odvolaniach podaných proti rozhodnutiam miestnych ľudových súdov a o sťažnostiach podaných proti rozhodnutiam štátnych notárstiev,

b) o sťažnostiach pre porušenie zákona podaných proti rozhodnutiam miestnych ľudových súdov.

(3) Okresné súdy ďalej rozhodujú o opravných prostriedkoch, prípadne konajú v ďalších veciach, v ktorých to ustanovujú osobitné predpisy.

(4) Okresné súdy ďalej sledujú rozhodovanie miestnych ľudových súdov a pomáhajú zabezpečovať jednotnosť rozhodovania o previneniach.

§ 17

(1) Predseda okresného súdu:

a) môže predsedať ktorémukoľvek súdnemu senátu,

b) sleduje rozhodovanie všetkých senátov okresného súdu a zabezpečuje jednotnosť ich rozhodovania,

c) môže podávať sťažnosti pre porušenie zákona proti právoplatným rozhodnutiam miestnych ľudových súdov,

d) organizuje a riadi prácu súdu,

e) vykonáva štátnu správu okresného súdu, najmä zabezpečuje jeho riadny chod po stránke osobnej, hospodárskej a finančnej a stará sa o politickú a odbornú výchovu sudcov a ostatných pracovníkov okresného súdu.

(2) Predsedu okresného súdu zastupuje v jeho neprítomnosti námestník predsedu okresného súdu.

Krajské súdy

§ 18

(1) Krajský súd sa skladá z predsedu súdu, jeho námestníkov a ďalších sudcov.

(2) Krajský súd rozhoduje v senátoch a v prezídiu.

(3) Senáty krajského súdu sa skladajú:

a) zo sudcu z povolania a dvoch sudcov, ak krajský súd rozhoduje ako súd prvého stupňa,

b) z troch sudcov z povolania a dvoch sudcov, ak krajský súd rozhoduje ako súd druhého stupňa,

c) v ostatných prípadoch z troch sudcov z povolania.

§ 19

(1) Krajské súdy dozerajú na súdnu činnosť všetkých súdov vo svojom obvode tým, že:

a) sledujú rozhodovanie všetkých súdov vo svojom obvode a starajú sa o jeho jednotnosť,

b) rozhodujú ako súdy druhého stupňa vo veciach, v ktorých rozhodovali okresné súdy ako súdy prvého stupňa,

c) rozhodujú o sťažnostiach pre porušenie zákona podaných krajským prokurátorom alebo predsedom krajského súdu proti právoplatným rozhodnutiam okresných súdov vo veciach, v ktorých tieto súdy podľa zákona rozhodujú s konečnou platnosťou, s výnimkou vecí, v ktorých tieto súdy rozhodli o sťažnosti pre porušenie zákona, a ďalej proti právoplatným rozhodnutiam štátnych notárstiev.

(2) Ako súdy prvého stupňa rozhodujú krajské súdy vo veciach ustanovených zákonom alebo prikázaných im Najvyšším súdom.

§ 20

(1) Prezídium krajského súdu sa skladá z predsedu krajského súdu, jeho námestníkov a ďalších dvoch sudcov z povolania. Platne sa môže uznášať za prítomnosti väčšiny svojich členov.

(2) Prezídium krajského súdu:

a) prejednáva otázky dozoru krajského súdu nad súdnou činnosťou všetkých súdov, ktoré pôsobia v obvode krajského súdu,

b) rozhoduje o sťažnostiach pre porušenie zákona podaných proti právoplatným rozhodnutiam okresných súdov a štátnych notárstiev.

(3) O sťažnostiach pre porušenie zákona rozhoduje prezídium krajského súdu na neverejnom zasadaní; na tomto zasadaní sa povinne zúčastňuje krajský prokurátor.

§ 21

(1) Predseda krajského súdu:

a) môže predsedať ktorémukoľvek súdnemu senátu,

b) sleduje rozhodovanie všetkých senátov krajského súdu a zabezpečuje jednotnosť ich rozhodovania,

c) riadi prácu prezídia krajského súdu a predsedá mu,

d) môže podávať sťažnosti pre porušenie zákona proti právoplatným rozhodnutiam okresných súdov vo veciach, v ktorých tieto súdy podľa zákona rozhodujú s konečnou platnosťou, s výnimkou vecí, v ktorých tieto súdy rozhodli o sťažnosti pre porušenie zákona, a ďalej proti právoplatným rozhodnutiam štátnych notárstiev,

e) ustanovuje zo sudcov z povolania krajského súdu dvoch stálych členov prezídia krajského súdu a predsedov senátov krajského súdu,

f) organizuje a riadi prácu krajského súdu,

g) vykonáva štátnu správu krajského súdu, najmä zabezpečuje jeho riadny chod po stránke osobnej, hospodárskej a finančnej, stará sa o politickú a odbornú výchovu sudcov a ostatných pracovníkov krajského súdu a riadi a kontroluje výkon štátnej správy na okresných súdoch.

(2) Predsedu krajského súdu zastupuje v jeho neprítomnosti námestník predsedu krajského súdu.

Vojenské súdy

§ 22

(1) Vojenský obvodový súd a vyšší vojenský súd sa skladá z náčelníka, prípadne jeho zástupcu a ďalších sudcov.

(2) Vojenské súdy rozhodujú v senátoch.

(3) Senáty vojenského obvodového súdu sa skladajú zo sudcu z povolania a dvoch sudcov.

(4) Senáty vyššieho vojenského súdu sa skladajú:

a) zo sudcu z povolania a dvoch sudcov, ak vyšší vojenský súd rozhoduje ako súd prvého stupňa,

b) z troch sudcov z povolania a dvoch sudcov, ak vyšší vojenský súd rozhoduje ako súd druhého stupňa,

c) v ostatných prípadoch z troch sudcov z povolania.

§ 23

(1) Vojenské súdy prejednávajú trestné činy príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených sborov, vojnových zajatcov, prípadne aj iných osôb, pri ktorých to ustanovuje zákon.

(2) Veci uvedené v odseku 1 prejednávajú ako súdy prvého stupňa vojenské obvodové súdy, ak nie sú pre ich prejednanie kompetentné podľa zákona vyššie vojenské súdy.

(3) Vyššie vojenské súdy dozerajú na súdnu činnosť všetkých vojenských obvodových súdov vo svojom obvode tým:

a) že sledujú rozhodovanie vojenských obvodových súdov a starajú sa o jeho jednotnosť,

b) že rozhodujú ako súdy druhého stupňa vo veciach, v ktorých rozhodovali vojenské obvodové súdy ako súdy prvého stupňa.

(4) Ako súdy prvého stupňa rozhodujú vyššie vojenské súdy vo veciach ustanovených zákonom alebo prikázaných im Najvyšším súdom.

§ 24

(1) Náčelník vojenského súdu:

a) môže predsedať ktorémukoľvek súdnemu senátu,

b) sleduje rozhodovanie všetkých senátov vojenského súdu a zabezpečuje jednotnosť ich rozhodovania,

c) organizuje a riadi prácu vojenského súdu,

d) stará sa o politickú a odbornú výchovu sudcov a ostatných pracovníkov vojenského súdu,

e) plní ďalšie povinnosti, ktoré sú dané jeho vojenským služobným pomerom.

(2) Náčelník vyššieho vojenského súdu okrem toho zabezpečuje organizáciu dozoru vyššieho vojenského súdu na súdnu činnosť všetkých vojenských obvodových súdov v jeho obvode.

Najvyšší súd

§ 25

(1) Najvyšší súd sa skladá z predsedu súdu, jeho námestníkov a ďalších sudcov.

(2) Najvyšší súd rozhoduje v senátoch, v prezídiu a v pléne.

(3) Senáty Najvyššieho súdu sa skladajú:

a) ak Najvyšší súd rozhoduje ako súd druhého stupňa, z troch sudcov z povolania a dvoch sudcov,

b) v ostatných prípadoch z troch sudcov z povolania.

§ 26

Najvyšší súd je najvyšším súdnym orgánom dozerajúcim na súdnu činnosť všetkých ostatných súdov. Najvyšší súd najmä:

a) zabezpečuje jednotný výklad a jednotné používanie zákonov a iných právnych predpisov, najmä vydávaním smerníc pre ich správny výklad,

b) rozhoduje ako súd druhého stupňa vo veciach, v ktorých rozhodovali ako súdy prvého stupňa krajské súdy a vyššie vojenské súdy,

c) rozhoduje o sťažnostiach pre porušenie zákona podaných proti právoplatným rozhodnutiam okresných, vojenských obvodových, krajských a vyšších vojenských súdov a Najvyššieho súdu, s výnimkou vecí, v ktorých tieto súdy rozhodli o sťažnosti pre porušenie zákona a ďalej s výnimkou vecí, v ktorých sú pre rozhodnutie o sťažnostiach pre porušenie zákona kompetentné krajské súdy,

d) sleduje a zovšeobecňuje súdnu činnosť.

§ 27

Najvyšší súd môže za podmienok ustanovených súdnymi poriadkami na návrh predsedu Najvyššieho súdu alebo generálneho prokurátora vec príslušnému súdu odňať a prikázať ju na prejednanie a rozhodnutie inému súdu.

§ 28

(1) Sudcovia z povolania Najvyššieho súdu tvoria podľa úseku svojej činnosti trestné, občiansko-právne a vojenské kolégium. Predsedami kolégií sú námestníci predsedu Najvyššieho súdu.

(2) Predsedovia kolégií organizujú činnosť kolégií a podávajú plénu Najvyššieho súdu zprávy o ich činnosti.

§ 29

(1) Prezídium Najvyššieho súdu sa skladá z predsedu Najvyššieho súdu, jeho námestníkov a ďalších troch sudcov z povolania, ktorých určuje predseda Najvyššieho súdu po jednom z každého kolégia. Prezídium sa môže platne uznášať za prítomnosti väčšiny svojich členov.

(2) Prezídium Najvyššieho súdu najmä:

a) pripravuje podklady pre rokovanie pléna Najvyššieho súdu,

b) prejednáva otázky dozoru Najvyššieho súdu, krajských súdov a vyšších vojenských súdov na činnosť ostatných súdov,

c) rozhoduje o sťažnostiach pre porušenie zákona podaných proti rozhodnutiam senátov Najvyššieho súdu, ak sa nerozhodne predložiť takúto sťažnosť na rozhodnutie plénu Najvyššieho súdu.

(3) Zasadania prezídia Najvyššieho súdu sú neverejné, môžu sa na nich však zúčastniť generálny prokurátor a minister spravodlivosti. Generálny prokurátor sa zúčastňuje na zasadaní prezídia Najvyššieho súdu povinne, ak rokuje o sťažnosti pre porušenie zákona, ako aj v iných prípadoch, v ktorých to ustanovuje zákon.

§ 30

(1) Plénum Najvyššieho súdu sa skladá z predsedu Najvyššieho súdu, jeho námestníkov a ostatných sudcov z povolania Najvyššieho súdu. Platne sa môže uznášať za prítomnosti najmenej dvoch tretín všetkých sudcov z povolania Najvyššieho súdu.

(2) Plénum Najvyššieho súdu najmä:

a) vydáva na zabezpečenie jednotného výkladu a jednotného používania zákonov a iných právnych predpisov smernice pre ich správny výklad,

b) rozhoduje o sťažnostiach pre porušenie zákona postúpených mu na prejednanie a rozhodnutie prezídiom Najvyššieho súdu,

c) prejednáva zprávy predsedov kolégií Najvyššieho súdu o činnosti týchto kolégií.

(3) Zasadania pléna Najvyššieho súdu sú neverejné, môžu sa na nich však zúčastniť generálny prokurátor, minister spravodlivosti a s poradným hlasom predsedovia krajských súdov a náčelníci vyšších vojenských súdov. Generálny prokurátor sa zúčastňuje na zasadaní pléna Najvyššieho súdu povinne, ak rokuje o sťažnosti pre porušenie zákona.

(4) Plénum Najvyššieho súdu sa zvoláva najmenej raz za tri mesiace.

§ 31

(1) Predseda Najvyššieho súdu:

a) zabezpečuje jednotnosť v rozhodovaní Najvyššieho súdu,

b) môže predsedať ktorémukoľvek súdnemu senátu,

c) zvoláva plénum a prezídium Najvyššieho súdu, predsedá im a určuje program ich rokovania,

d) môže podávať sťažnosti pre porušenie zákona proti právoplatným rozhodnutiam okresných, vojenských obvodových, krajských a vyšších vojenských súdov a Najvyššieho súdu s výnimkou vecí, v ktorých tieto súdy rozhodli o sťažnosti pre porušenie zákona, a ďalej s výnimkou vecí, v ktorých sú pre rozhodnutia o sťažnostiach pre porušenie zákona kompetentné krajské súdy,

e) ustanovuje zo zvolených sudcov z povolania Najvyššieho súdu troch stálych členov prezídia Najvyššieho súdu a predsedov senátov Najvyššieho súdu s výnimkou predsedov senátov vojenského kolégia Najvyššieho súdu,

f) organizuje a riadi prácu Najvyššieho súdu,

g) vykonáva štátnu správu Najvyššieho súdu, najmä zabezpečuje riadny chod súdu po stránke osobnej, hospodárskej a finančnej a stará sa o politickú a odbornú výchovu sudcov a ostatných pracovníkov Najvyššieho súdu, s výnimkou vojenského kolégia Najvyššieho súdu.

(2) Predsedu Najvyššieho súdu zastupuje v jeho neprítomnosti námestník predsedu Najvyššieho súdu.

§ 32

Plénum Najvyššieho súdu sa uznáša na spravovacom poriadku, ktorý určuje podrobnosti o organizácii práce na Najvyššom súde.

§ 33
Sídla a obvody okresných, krajských a vojenských súdov

(1) Sídla a obvody okresných a krajských súdov sa zhodujú so sídlami a obvodmi okresných a krajských národných výborov.

(2) Minister spravodlivosti môže ustanoviť, že veci určitého druhu z obvodu niekoľkých okresných národných výborov bude vybavovať jeden okresný súd.

(3) Vojenské obvodové súdy a vyššie vojenské súdy zriaďuje a zrušuje prezident republiky, ktorý tiež určí ich sídla, obvody a príslušnosť.

§ 34
Konanie mimo sídla súdu

Na zvýšenie výchovného účinku súdneho konania môžu súdy prejednávať jednotlivé veci priamo v závodoch alebo na iných miestach mimo svojho sídla. Vojenské súdy ich môžu prejednávať v jednotkách ozbrojených síl a ozbrojených sborov.

Tretia hlava
Voľby sudcov

§ 35
Volebné obdobie

(1) Sudcovia Najvyššieho súdu, krajských a okresných súdov sú volení na dobu štyroch rokov.

(2) Sudcovia vojenských súdov a sudcovia vojenského kolégia Najvyššieho súdu sú volení na dobu, po ktorú vykonávajú vojenskú činnú službu alebo po ktorú sú príslušníkmi ozbrojených sborov, najdlhšie však na dobu štyroch rokov.

§ 36
Predpoklady pre voľbu

(1) Za sudcu z povolania môže byť zvolený každý občan Československej socialistickej republiky, ktorý je oddaný socialistickému zriadeniu, je občiansky bezúhonný, má právo voliť do zastupiteľských sborov, v deň voľby dovŕšil 23 rokov a má potrebné odborné znalosti.

(2) Za sudcu môže byť zvolený každý občan Československej socialistickej republiky, ktorý je oddaný socialistickému zriadeniu, je občiansky bezúhonný, má právo voliť do zastupiteľských sborov a v deň voľby dovŕšil 21 rokov.

(3) Sudcom vojenského súdu a vojenského kolégia Najvyššieho súdu môže byť zvolený plnoletý občan Československej socialistickej republiky, ktorý je oddaný socialistickému zriadeniu, je občiansky bezúhonný, má právo voliť do zastupiteľských sborov a koná vojenskú činnú službu alebo je príslušníkom ozbrojených sborov; ak ide o sudcu z povolania, musí mať hodnosť dôstojníka (generála) a potrebné odborné znalosti.

§ 37
Počet sudcov

(1) Počet sudcov z povolania na okresných a krajských súdoch i na Najvyššom súde určí minister spravodlivosti.

(2) Počet sudcov z povolania na vojenských obvodových súdoch, vyšších vojenských súdoch a vojenskom kolégiu Najvyššieho súdu určí minister spravodlivosti v dohode s ministrom národnej obrany.

(3) Počet ostatných sudcov určia predsedovia (náčelníci) súdov. Náčelníci vyšších vojenských súdov určia počet týchto sudcov i na jednotlivých vojenských obvodových súdoch. Pre každý senát okresného a vojenského obvodového súdu sa volí 40-60 sudcov.

§ 38
Navrhovanie kandidátov

Kandidátov na funkcie sudcov navrhuje Národný front z občanov, ktorí majú predpoklady pre riadne vykonávanie sudcovskej funkcie. Kandidátov na funkcie sudcov z povolania vojenských súdov a sudcov vojenského kolégia Najvyššieho súdu navrhuje minister spravodlivosti v dohode s ministrom národnej obrany; ak ide o kandidátov na funkcie sudcov vojenského kolégia Najvyššieho súdu z úseku Ministerstva vnútra, minister spravodlivosti v dohode s ministrom vnútra. Kandidátov na funkcie sudcov vojenských súdov navrhujú kolektívy príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených sborov.

§ 39
Sľub

(1) Po svojom zvolení skladajú sudcovia tento sľub:

„Sľubujem, že budem verný Československej socialistickej republike a veci socializmu, že sa budem spravovať Ústavou i ostatnými zákonmi a vykladať ich v súlade so socialistickým právnym vedomím.“

(2) Sľub skladajú:

a) sudcovia okresných a krajských súdov do rúk predsedu príslušného národného výboru,

b) sudcovia Najvyššieho súdu a sudcovia z povolania vojenských súdov do rúk predsedu Národného zhromaždenia,

c) ostatní sudcovia vojenských súdov do rúk náčelníkov týchto súdov.

Voľby sudcov okresných súdov

§ 40

(1) Sudcovia okresných súdov sú volení občanmi podľa všeobecného, priameho a rovného volebného práva tajným hlasovaním.

(2) Právo voliť sudcov okresných súdov majú všetci občania, ktorí majú právo voliť do zastupiteľských sborov.

§ 41

Predsedu a námestníka (námestníkov) predsedu okresného súdu zvolí zo zvolených sudcov z povolania okresný národný výbor.

§ 42
Voľby sudcov krajských súdov

Sudcovia krajských súdov sú volení krajskými národnými výbormi; zo zvolených sudcov z povolania zvolí krajský národný výbor predsedu krajského súdu a jeho námestníkov.

§ 43
Voľby sudcov Najvyššieho súdu

(1) Sudcovia Najvyššieho súdu sú volení Národným zhromaždením; zo zvolených sudcov z povolania Najvyššieho súdu zvolí Národné zhromaždenie predsedu Najvyššieho súdu a jeho námestníkov.

(2) Do ostatných funkcií ustanovuje sudcov z povolania Najvyššieho súdu predseda Najvyššieho súdu; ak ide o sudcov z povolania vojenského kolégia Najvyššieho súdu, minister spravodlivosti v dohode s ministrom národnej obrany.

§ 44
Doplňovacie voľby sudcov okresných a krajských súdov a Najvyššieho súdu

(1) Ak sa uprázdni v priebehu funkčného obdobia z akéhokoľvek dôvodu miesto sudcu okresného súdu, krajského súdu alebo Najvyššieho súdu, zvolí sa na uprázdnené miesto nový sudca iba vtedy, ak bude vykonanie doplňovacej voľby nutné pre riadny chod príslušného súdu.

(2) V doplňovacej voľbe sa zvolí sudca okresného súdu, krajského súdu alebo Najvyššieho súdu len na zvyšok funkčného obdobia.

(3) Doplňovacia voľba sa vykoná spôsobom ustanoveným pre pôvodnú voľbu.

Voľby sudcov vojenských súdov

§ 45

(1) Sudcov z povolania vojenských súdov volí Národné zhromaždenie. Do príslušných funkcií ich ustanovuje minister spravodlivosti v dohode s ministrom národnej obrany.

(2) Ostatní sudcovia vojenských súdov sú volení verejným hlasovaním na zhromaždeniach príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených sborov. Výber kandidátov vykonávajú komisie pre voľbu sudcov vojenských súdov ustavené príslušnými veliteľmi. Počet týchto sudcov, ktorí majú byť z celkového počtu určeného pre jednotlivé vojenské obvodové súdy a vyššie vojenské súdy zvolení v jednotlivých útvaroch alebo zložkách, určia náčelníci vyšších vojenských súdov.

§ 46

(1) Ak klesne v priebehu funkčného obdobia počet sudcov vojenských súdov a ak treba pre zabezpečenie riadneho chodu vojenských súdov zvoliť nových sudcov, vykonajú sa na zvyšok funkčného obdobia doplňovacie voľby.

(2) Doplňovacie voľby sa vykonajú spôsobom určeným pre pôvodné voľby.

Štvrtá hlava
Postavenie sudcov

§ 47
Základné povinnosti sudcov

(1) Sudcovia sú povinní pri výkone svojej funkcie zachovávať zákony i iné právne predpisy, vykladať ich v záujme pracujúceho ľudu a spravodlivo rozhodovať.

(2) Sudcovia sú povinní využívať svoje znalosti a skúsenosti pre politickú a výchovnú činnosť medzi občanmi. Táto politická a výchovná činnosť má smerovať k upevňovaniu socialistických vzťahov medzi občanmi a k prehlbovaniu socialistického právneho vedomia pracujúcich. Majú preto oboznamovať občanov so zásadami socialistického právneho poriadku a na besedách s občanmi prejednávať i vhodné verejne prejednávané typické prípady porušovania socialistickej zákonnosti a zásad socialistického spolužitia.

(3) Sudcovia sú tiež povinní zachovávať v úradných veciach mlčanlivosť, a to i po zániku sudcovskej funkcie, ak neboli od tejto povinnosti zo zákona alebo osobou na to povolanou oslobodení. Oslobodiť sudcu od povinnosti zachovávať mlčanlivosť môže predseda (náčelník) súdu a ak ide o predsedu (náčelníka) súdu predseda (náčelník) súdu vyššieho stupňa.

(4) Sudcovia sú povinní svoje povinnosti svedomite vykonávať a vyvarovať sa pri výkone svojej funkcie i v občianskom živote všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť sudcovskej funkcie alebo znížiť dôveru občanov k socialistickému súdnictvu.

§ 48
Podávanie zpráv o činnosti súdov

(1) Sudcovia okresného súdu podávajú svojim voličom pravidelne zprávy o svojej činnosti a o činnosti súdu, na ktorom vykonávajú svoju sudcovskú funkciu. Predsedovia okresných súdov podávajú okrem toho okresným národným výborom zprávy o činnosti okresného súdu a miestnych ľudových súdov ustavených v obvode príslušného okresného súdu.

(2) Sudcovia vojenských súdov podávajú svojim voličom pravidelne zprávy o svojej činnosti a o činnosti súdu, na ktorom vykonávajú svoju sudcovskú funkciu.

(3) Predsedovia krajských súdov v súčinnosti so všetkými sudcami krajského súdu podávajú krajským národným výborom zprávy o činnosti krajského súdu.

(4) Predseda Najvyššieho súdu podáva Národnému zhromaždeniu zprávy o stave socialistickej zákonnosti, o činnosti Najvyššieho súdu a o činnosti vojenských súdov.

Zánik sudcovskej funkcie

§ 49
Odvolanie zo sudcovskej funkcie

(1) Sudca môže byť z funkcie odvolaný pred uplynutím funkčného obdobia, ak závažným spôsobom porušuje svoje sudcovské povinnosti alebo ak stratí z iného dôvodu dôveru pracujúcich.

(2) Postup pri odvolávaní sudcu okresného súdu z funkcie upraví volebný poriadok, ktorý vydá vláda.

(3) Návrh na odvolanie sudcu krajského súdu z funkcie prejednáva rada krajského národného výboru. O návrhu rozhoduje krajský národný výbor.

(4) Návrh na odvolanie sudcu Najvyššieho súdu z funkcie prejednáva Predsedníctvo Národného zhromaždenia. O návrhu rozhoduje Národné zhromaždenie.

(5) Návrh na odvolanie sudcu z povolania vojenského súdu a sudcu vojenského kolégia Najvyššieho súdu z funkcie prejednáva Predsedníctvo Národného zhromaždenia. O návrhu rozhoduje Národné zhromaždenie.

(6) O návrhu na odvolanie sudcu vojenského súdu z funkcie rozhoduje zhromaždenie príslušníkov ozbrojených síl alebo ozbrojených sborov. Postup pri jeho odvolávaní z funkcie upraví minister spravodlivosti spoločne s ministrom národnej obrany a s ministrom vnútra.

(7) Funkcia sudcu zaniká dňom, keď mu bolo doručené rozhodnutie o odvolaní z funkcie.

§ 50

(1) Sudca môže byť zo sudcovskej funkcie uvoľnený, ak ju nemôže trvale vykonávať pre chorobu alebo pre inú vážnu prekážku. O uvoľnení rozhoduje:

a) okresný národný výbor, ak ide o sudcu okresného súdu,

b) krajský národný výbor, ak ide o sudcu krajského súdu,

c) Národné zhromaždenie, ak ide o sudcu Najvyššieho súdu alebo o sudcu z povolania vojenského súdu,

d) minister spravodlivosti, ak ide o sudcu vojenského súdu.

(2) Funkcia sudcu zaniká dňom, keď mu bolo doručené rozhodnutie o uvoľnení.

§ 51

(1) Sudca stráca svoju funkciu tiež dňom právoplatnosti rozsudku, ktorým bol odsúdený pre trestný čin spáchaný úmyselne.

(2) Sudca vojenského súdu a vojenského kolégia Najvyššieho súdu stráca svoju funkciu tiež dňom prepustenia z vojenskej činnej služby alebo z ozbrojeného sboru.

§ 52
Podmienky trestného stíhania sudcov

Pre činy spáchané pri výkone sudcovskej funkcie alebo v súvislosti s výkonom tejto funkcie môžu byť sudcovia trestne stíhaní alebo vzatí do väzby iba so súhlasom:

a) okresného národného výboru, ak ide o sudcu okresného súdu,

b) krajského národného výboru, ak ide o sudcu krajského súdu,

c) Národného zhromaždenia, ak ide o sudcu Najvyššieho súdu alebo sudcu z povolania vojenského súdu,

d) ministra spravodlivosti, ak ide o sudcu vojenského súdu.

§ 53
Dočasné pozbavenie výkonu funkcie

(1) Sudca, ktorý je trestne stíhaný alebo na ktorého bol podaný návrh na odvolanie z funkcie, môže byť až do skončenia trestného konania alebo do rozhodnutia o návrhu na odvolanie z funkcie dočasne pozbavený výkonu sudcovskej funkcie.

(2) O dočasnom pozbavení výkonu sudcovskej funkcie rozhoduje:

a) predseda súdu, ak ide o sudcu príslušného súdu,

b) predseda krajského súdu, ak ide o predsedu okresného súdu,

c) minister spravodlivosti, ak ide o predsedu krajského súdu, námestníka predsedu Najvyššieho súdu, sudcu vojenského súdu alebo vojenského kolégia Najvyššieho súdu.

§ 54
Právne pomery sudcov z povolania

(1) Sudcovia z povolania sú volenými funkcionármi. Za výkon sudcovskej funkcie im prislúcha funkčný plat. Platové pomery sudcov z povolania upraví minister spravodlivosti.

(2) Ak tento zákon neupravuje postavenie sudcov z povolania inak, vzťahujú sa na nich predpisy o právach a povinnostiach zamestnancov štátneho aparátu, najmä predpisy o ich nemocenskom poistení a dôchodkovom zabezpečení, o nárokoch na dovolenku, pracovnom čase a o nárokoch na náhradu cestovných, sťahovacích a iných výdavkov.

(3) Zvoleným sudcom z povolania sa zachováva ich pracovný pomer; v tomto pracovnom pomere však majú odo dňa nástupu do funkcie neplatené pracovné voľno.

(4) Sudcovia z povolania vojenských súdov a vojenského kolégia Najvyššieho súdu sa zahrňujú do počtu ozbrojených síl. Sú vojakmi v činnej službe a vzťahujú sa na nich predpisy platné pre vojakov.

Zastupovanie sudcov z povolania

§ 55

(1) Ak nemôže sudca z povolania dočasne vykonávať sudcovskú funkciu, môže ho vo výkone sudcovskej funkcie zastupovať iný sudca z povolania toho istého súdu alebo súdu vyššieho stupňa.

(2) Opatrenie o zastupovaní urobí predseda súdu, pre ktorý bol zastupujúci sudca z povolania zvolený.

§ 56

U sudcov z povolania vojenských súdov a vojenského kolégia Najvyššieho súdu urobí opatrenie súvisiace so zastupovaním minister spravodlivosti alebo orgány ním na to splnomocnené.

§ 57
Dočasné povolanie na vyšší súd

(1) Na prehĺbenie svojich skúseností a odborných znalostí môže byť sudca z povolania povolaný na dobu nepresahujúcu 6 mesiacov na výkon sudcovskej funkcie na súd vyššieho stupňa.

(2) O dočasnom povolaní na výkon sudcovskej funkcie na vyššom súde rozhoduje:

a) predseda krajského súdu (náčelník vyššieho vojenského súdu), ak ide o povolanie na krajský súd (vyšší vojenský súd),

b) minister spravodlivosti v dohode s predsedom Najvyššieho súdu, ak ide o povolanie na Najvyšší súd.

§ 58
Kárna zodpovednosť sudcov z povolania

Sudca z povolania môže byť kárne stíhaný, ak poruší svoje sudcovské povinnosti alebo ak sa správa spôsobom nedôstojným sudcu a narušujúcim autoritu jeho sudcovskej funkcie. Kárnu zodpovednosť sudcov z povolania upravuje osobitný zákon.

Niektoré ustanovenia o postavení sudcov, ktorí vykonávajú svoju funkciu popri svojom zamestnaní

§ 59
Povolávanie na súdne pojednávanie

(1) Sudcovia sa povolávajú na výkon sudcovskej funkcie na dobu nepresahujúcu celkom 2 týždne v roku, a to spravidla v určenom poradí; predĺženie tejto doby je prípustné vtedy, ak treba dokončiť prejednávanie veci začatej za ich účasti.

(2) Sudcovia vojenských súdov a vojenského kolégia Najvyššieho súdu povolávajú sa spravidla z ozbrojených síl alebo z ozbrojeného sboru, ktorých je obvinený príslušníkom; musia mať rovnakú hodnosť ako ten z obvinených, ktorý má najvyššiu hodnosť, alebo vyššiu hodnosť.

§ 60
Náhrada mzdy za dobu vykonávania sudcovskej funkcie

(1) Sudcom, ktorí sú v pracovnom pomere, prislúcha za dobu, po ktorú vykonávajú sudcovskú funkciu alebo plnia iné povinnosti spojené s touto funkciou, náhrada ušlej mzdy. Náhradu ušlej mzdy je povinný poskytovať podnik, v ktorom je sudca zamestnaný.

(2) Sudcom, ktorí nie sú v pracovnom pomere, nahrádza ušlý zárobok za dobu výkonu sudcovskej funkcie alebo iných povinností spojených s touto funkciou štát. Spôsob a výšku náhrady určí Ministerstvo spravodlivosti v dohode s Ministerstvom financií a Ústrednou radou odborov.

(3) Štát uhradzuje sudcom hotové výdavky, ktoré im vzniknú vykonávaním sudcovskej funkcie alebo iných povinností spojených s touto funkciou. Spôsob náhrady určí Ministerstvo spravodlivosti v dohode s Ministerstvom financií a Ústrednou radou odborov.

§ 61
Zachovanie nárokov v nemocenskom poistení a sociálnom zabezpečení

(1) Sudcovia nemôžu byť vykonávaním sudcovskej funkcie alebo iných povinností s touto funkciou spojených ukrátení na svojich nárokoch z nemocenského poistenia a sociálneho zabezpečenia.

(2) Úraz, ktorý sudca utrpí pri výkone sudcovskej funkcie alebo iných povinností s touto funkciou spojených, sa považuje vždy za úraz pracovný.

§ 62
Pracovné voľno na vykonávanie sudcovskej funkcie

(1) Podniky a ostatné organizácie sú povinné poskytovať sudcom pracovné voľno na vykonávanie sudcovskej funkcie aj iných povinností s touto funkciou spojených.

(2) V ozbrojených silách a v ozbrojených sboroch sú príslušní velitelia povinní sudcom umožňovať plnenie všetkých povinností vyplývajúcich zo sudcovskej funkcie.

Piata hlava
Výkon štátnej správy súdov

§ 63

Štátnu správu súdov vykonáva Ministerstvo spravodlivosti, ktoré organizuje a kontroluje činnosť súdov; za tým účelom najmä:

a) vykonáva previerky práce okresných, krajských a vojenských súdov; ak má za to, že niektorá právoplatne rozhodnutá vec bola posúdená nesprávne, dáva podnet ku sťažnosti pre porušenie zákona,

b) sleduje a zovšeobecňuje súdnu činnosť a navrhuje plénu Najvyššieho súdu vydanie smerníc pre správny výklad zákonov a iných právnych predpisov,

c) vydáva inštrukcie a smernice v otázkach organizácie a práce súdov,

d) zabezpečuje riadny chod súdov po stránke osobnej, hospodárskej a finančnej,

e) organizuje a riadi politickú a odbornú výchovu sudcov a ostatných pracovníkov súdov.

§ 64

(1) Štátnu správu na okresných a krajských súdoch a na Najvyššom súde vykonávajú predsedovia týchto súdov.

(2) Predsedovia krajských súdov riadia a kontrolujú výkon štátnej správy na okresných súdoch v obvode príslušného krajského súdu.

§ 65

(1) Úlohy Ministerstva spravodlivosti na úseku vojenského súdnictva vykonáva Správa vojenských súdov; na jej čele stojí námestník ministra spravodlivosti - náčelník Správy vojenských súdov, ktorý je nadriadeným všetkých vojakov činných na vojenských súdoch a vojenskom kolégiu Najvyššieho súdu a na Správe vojenských súdov.

(2) Námestník ministra spravodlivosti - náčelník Správy vojenských súdov upravuje úlohy náčelníkov vojenských súdov a predsedu vojenského kolégia Najvyššieho súdu na úseku správy.

§ 66

Za výkon štátnej správy súdov zodpovedajú orgány ňou poverené ministrovi spravodlivosti.

Šiesta hlava
Prechodné a záverečné ustanovenia

§ 67
Volebný poriadok

Vláda vydá podľa zásad platných pre voľby do zastupiteľských sborov volebný poriadok, v ktorom upraví organizáciu volieb sudcov okresných súdov.

§ 68
Určenie termínu volieb

(1) Dobu, kedy sa má vykonať voľba sudcov okresných a krajských súdov, určí vláda.

(2) Dobu, kedy sa má vykonať voľba sudcov Najvyššieho súdu a sudcov z povolania vojenských súdov, určí Predsedníctvo Národného zhromaždenia.

(3) Dobu, kedy sa má vykonať voľba ostatných sudcov vojenských súdov, ako aj organizáciu a prípravu týchto volieb určí minister spravodlivosti spoločne s ministrom národnej obrany a ministrom vnútra.

§ 69

Opatrenia týkajúce sa vojenského súdnictva robí minister spravodlivosti v dohode s ministrom národnej obrany.

§ 70

Sudcovia vykonávajú svoju funkciu i po uplynutí doby, na ktorú boli zvolení, až do doby, keď nastúpia do funkcie novozvolení sudcovia.

§ 71

(1) Sudcovia z povolania Najvyššieho súdu a vojenských súdov, ktorí boli ustanovení podľa doterajších predpisov, vykonávajú svoju funkciu až do dňa, keď nastúpia do funkcie, ktorú vykonávajú, zvolení sudcovia z povolania.

(2) Ustanovenie odseku 1 sa vzťahuje i na sudcov z ľudu na Najvyššom súde a na vojenských súdoch, povolaných na výkon sudcovskej funkcie podľa doterajších predpisov.

§ 72

(1) Sudcom z povolania Najvyššieho súdu ustanoveným podľa doterajších predpisov sa zachováva pracovný pomer, i keď nebudú zvolení podľa tohto zákona do funkcie sudcu z povolania.

(2) Minister spravodlivosti urobí opatrenie, aby doterajší sudcovia z povolania, pokiaľ nebudú zvolení do tejto funkcie, boli zaradení na miesta zodpovedajúce ich politickej a odbornej kvalifikácii.

(3) U vojenských sudcov ustanovených podľa doterajších predpisov, ak nebudú zvolení za sudcov z povolania, urobí opatrenie na zaradenie na miesta zodpovedajúce ich spôsobilosti dňom, keď nastúpia do funkcie zvolení sudcovia z povolania, minister národnej obrany v súčinnosti s ministrom spravodlivosti.

§ 73

(1) Sudcovia z povolania, ktorí sú v čase svojho funkčného obdobia povolaní podľa branného zákona na vojenské cvičenie ako dôstojníci v zálohe a pridelení na vojenské súdy, môžu byť rozhodnutím ministra spravodlivosti poverení na tento čas výkonom sudcovskej funkcie, ktorú inak vykonávajú sudcovia z povolania vojenských súdov.

(2) Za brannej pohotovosti štátu upraví spôsob doplňovania sudcov vojenských súdov a vojenského kolégia Najvyššieho súdu minister spravodlivosti v dohode s ministrom národnej obrany a ministrom vnútra.

§ 74
Zrušovacie ustanovenie

(1) Zrušujú sa:

1. doteraz nezrušené ustanovenia zákona č. 319/1948 Zb. o zľudovení súdnictva,
2. zákon č. 67/1950 Zb. o pracovných a platových pomeroch sudcov z povolania, prokurátorov a sudcovských čakateľov (sudcovský zákon), pokiaľ sa vzťahuje na sudcov z povolania,
3. doteraz nezrušené ustanovenia zákona č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok),
4. zákon č. 66/1952 Zb. o organizácii súdov v znení zákona č. 66/1956 Zb., ktorým sa mení a doplňuje zákon o organizácii súdov,
5. vládne nariadenie č. 93/1952 Zb. o náhradách prislúchajúcich sudcom z ľudu,
6. ustanovenie § 5 ods. 3 zákona č. 52/1954 Zb., ktorým sa rozširuje pôsobnosť štátneho notárstva,
7. zákonné opatrenie Predsedníctva Národného zhromaždenia č. 21/1955 Zb., ktorým sa zriaďuje prezídium Najvyššieho súdu,
8. ustanovenia §§ 1 až 4 a § 7 zákonného opatrenia Predsedníctva Národného zhromaždenia č. 59/1955 Zb. o platových pomeroch sudcov, prokurátorov a právnych čakateľov v znení zákonného opatrenia Predsedníctva Národného zhromaždenia č. 60/1956 Zb., ktorým sa menia niektoré predpisy o platových pomeroch štátnych zamestnancov a o pôsobnosti ministrov a ústredných úradov pri vykonávaní štátnej mzdovej politiky, pokiaľ sa vzťahujú na sudcov Najvyššieho súdu alebo vojenských súdov,
9. ustanovenia čl. II zákona č. 66/1956 Zb., ktorým sa mení a doplňuje zákon o organizácii súdov,
10. zákon č. 36/1957 Zb. o voľbách sudcov a sudcov z ľudu ľudových a krajských súdov a o úprave niektorých ich pomerov,
11. zákon č. 40/1960 Zb. o vykonaní novej územnej organizácie súdov.

§ 75

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.